

Maja BAHOR

Al Gore: An Inconvenient Truth: the planetary emergency of global warming and what we can do about it.
Bloomsbury Publishing Plc, London 2006, str. 327, £ 14.99 (ISBN 0 7475 8906 2).

Neprijetna resnica, najnovejše delo ameriškega politika, predavatelja, svetovalca, borca za ohranitev okolja in menedžerja Ala Gora, je preplet osebne zgodbe z znanstvenimi dejstvi o podnebnem segrevanju, ki je v tem trenutku prioritarna okoljska tema na globalni politični agendi.

Knjiga Neprijetna resnica ni Gorovo prvo delo na okoljskem področju. Pot spremembe je avtor začel pred skoraj dvema desetletjema s knjigo *The Earth In The Balance* (Na poti k ravnovesju), kjer globalno okoljsko krizo prikaže skozi iskanje ravnotežja med demokracijo, ekonomijo, razumom in etiko, novo pot pa vidi v novem svetovnem Marshallovem načrtu. Njegovo najnovejše delo odseva duha časa svojega nastanka, in sicer prevlade vizualnih medijev, zato je opremljeno z bogatim slikovnim prikazom fotografij Zemlje, ki kažejo na velike spremembe, ki so se zgodile v določenem času. Delo ni razdeljeno v poglavja, ampak avtor skozi knjigo vleče niti med osebno zgodbo, znanstvenimi razlagami in vizualnimi prikazi, ki jih vozlja skozi svoje osebne izkušnje in skozi svoj življenjski stil, pa tudi skozi politično delovanje, ki ga nadgradi s svojim premislekom, ugotovitvami in zaključki.

Prav tako se sooči z večnimi vprašanji na okoljskem področju, kot so: ali globalna podnebna kriza zares obstaja, zakaj politika nima interesa, da bi se spopadla z dolgoročnimi posledicami kratkoročnih ravnanj gospodarstva in posameznikov, kaj lahko stori posameznik, kako naj se politika, gospodarstvo in posamezniki soočajo z nastalo situacijo, kako preseči mišljenje, da gospodarstvo lahko prosperira le za ceno okolja in vice-versa. Avtor tem večnim vprašanjem postavi jasne odgovore, ki so zopet preplet znanstvenih dejstev in izkušenj iz njegovega (političnega) delovanja. Al Gore vsak znanstveni izsledek razširi na celoten planet in umesti v čas, hkrati pa ga utemelji na vizualnem vložku ali lastnih izkušnjah. S takšnim konceptom želi knjiga preseči prepričanje, da je globalno segrevanje le tema znanosti in politike, zato tudi podnaslov knjige apelira na aktivnega posameznika, ki ni vpet v sfero političnega le s periodičnim glasovanjem, ampak aktivno sokreira politični output s svojo udeležbo, načinom mišljenja in delovanja ter življenjskim stilom.

Ni naključno, da se knjiga začne s sliko Zemlje, posneto leta 1968, s prvo fotografijo našega doma z veselja, ki ni le največkrat objavljena slika v zgodovini, pač pa tudi slika, ki Zemljo prikazuje kot moder planet. Fotografija ima ogromno simbolno vrednost, saj je tudi z njeno vizualno močjo okolje vstopilo v politični prostor.

Na začetku knjige se avtor globalnega podnebnega segrevanja, ki je glavna tema dela, loti znanstveno. Naniza številne znanstvene izsledke, meritve in dejstva. Za vsak znanstveni rezultat predstavi vir, izsledek pa še podkrepi z vizualno močnimi učinki fotografij, slikovitih grafov in primerjav fotografij, posnetih na istem kraju, a z različnim časovnim zamikom. Tako na začetku bralcu razloži, kaj so toplogredni plini in predstavi osnovni znanstveni prikaz globalnega segrevanja, ki povzroča nevaren dvig temperature zemljine atmosfere in oceanov. To znanstveno ugotovitev v nadaljevanju ilustrativno prikaže skozi primere spreminjanja podnebja od severnega do južnega pola, saj ni območja na Zemlji, ki bi ga podnebno segrevanje obšlo. Od nanizanih številnih znanstvenih prikazov avtor nadaljuje z izkustveno ravnjo in skozi svoj angažma pokaže meje moči znanosti, ko ta vstopi v prostor političnega. Politiki, ki svojo podporo generirajo s preračunavanjem številnih interesov, znanstvenikom nalagajo ponavljanje eksperimentov v laboratorijih in na terenu, z argumentom, da bodo rezultati bolj eksaktni, s čimer bo novo kreirana politika učinkovitejša. Takšno spiralno vrtenje terja čas, ki pa ga po avtorjevem mnenju nimamo več.

Zatem znanstvene dokaze avtor vzame kot orodje, ki ga aplicira na zemljino skorjo, na različna geografska območja od severnega do južnega pola, kjer fotografije same govorijo zgodbo in potrjujejo znanstvene izsledke. Fotografije se zdijo avtorju ustrezna in močna manifestacija, s katero znanstveno pojasnjuje okoljske katastrofe, ki jih v nadaljevanju spelje v odnos med našo civilizacijo in ekološkim sistemom Zemlje. Trdi, da se je le-ta do skrajnosti in radikalno transformiral zaradi močne konvergence treh dejavnikov. Prvi dejavnik je populacijska eksplozija, katere rast prikaže skozi svoj obstoj; ob avtorjevem rojstvu je bilo na svetu 2 milijardi ljudi, danes nas je 6,5 milijarde, njegova generacija bo doživela 9 milijard ljudi.

Drugi dejavnik je znanstvena in tehnološka revolucija, ki je prinesla precejšen napredek. Vendar pa opozori, da nova moč novih tehnologij ni vedno spremljana z novo modrostjo oz. kot je že pred tremi desetletji zapisal Erich Fromm, je nevarno misliti, da nas je tehnika naredila vsemožne, znanost pa vsevedne. Nespametna uporaba novih tehnologij lahko precej bolj poškoduje relief Zemlje kot je bilo to mogoče v preteklosti.

Tretji dejavnik Al Gore izpostavi kot najpomembnejši in ga poimenuje naš osnovni način mišljenja (o podnebni krizi), ki v sebi združuje več problemov. Prvi je ta, da o podnebni krizi ne razmišljamo, saj je tako enostavneje. Ker se okoliščine spreminjajo postopoma in počasi, ne prepoznamo resnosti in nevarnosti problema. Prav globalno segrevanje se zdi postopno s perspektive življenja ene generacije, vendar se s perspektive Zemlje dogaja s svetlobno hitrostjo. Drugi problem našega

načina mišljenja je, da znanost postaja vse bolj hermetična in tako odtujena neposvečenim, hkrati pa zaradi metode načina preverjanja znanstveniki le težko hitro kažejo probleme politikom, le-ti pa jih nato najpogosteje pozovejo k ponovnemu preverjanju, s čimer kratkoročno usmerjena politika izgublja dragoceni čas. Tretji problem v načinu našega mišljenja o globalnem segrevanju je naše napačno prepričanje, da lahko izbiramo med zdravo ekonomijo in zdravim okoljem. Pri takšni neokonservativni izključujoči izbiri je prav okolje vedno tisti dejavnik, ki se ga žrtvuje, posledice pa označi kot ekternalitete. Da je tako postavljena izbira neživljenjska je logično, saj brez planeta ne moremo uživati sadov ekonomije, pravi avtor, hkrati pa navede tudi primere iz gospodarstva, ko so številni direktorji že ugotovili, da smo v obdobju, ko okoljske izboljšave in ekološke inovacije večajo profit. Četrty problem našega mišljenja je zanikanje. Veliko število ljudi gre po poti od zanikanja do obupa in se ne zavedajo, da lahko naredijo marsikaj proti globalnemu podnebnemu segrevanju z vsakodnevnimi odločitvami, ki pritičejo izbranemu življenjskemu stilu.

Iz svojega premisleka avtor izpelje več zaključkov, med drugim, da imamo znanja za rešitev globalne podnebne krize dovolj, da obstaja o globalnem segrevanju izredno močan znanstveni konsenz, da pa nam manjka (politične) volje, da bi ta globalni problem zares začeli reševati. S to trditvijo avtor z znanimi in konsenzualnimi znanstvenimi dejstvi stopi na teren političnega, v sfero koncepta moderne kapitalistične države, kakršne ZDA so, pa ne le one, tudi druge države, za katere je značilno, da so tiste, ki najbolj prispevajo h globalnemu okoljskemu segrevanju in so zato, pravi avtor, tudi moralno najbolj zavezane k temu, da vložijo največ političnega napora v reševanje nastale krize. V političnem prostoru avtor sooči znanstvene izsledke in bogat energetski lobi, ki si ne želi novih restriktivnih politik na svojem področju delovanja. Avtor ugotovi, da navkljub nespornim in alarmantnim znanstvenim dejstvom politiki nimajo interesa, da bi se te teme lotili dolgoročno in zato posledično vsi na modrem planetu z nezmanjšano hitrostjo drvimmo proti robu. Nato si postavi vprašanje, zakaj je tako? Na tem mestu izstopi iz diskurza znanosti in se poda na pot svojih osebnih izkušenj. Kot dolgoletni sokreator politike ZDA vstopi v politični prostor, ki ga zelo dobro pozna. Razloži primer, ko je sam pripeljal Rogerja Revella, znanstvenika, ki je prvi opravil meritve ogljikovega dioksida v zemljini atmosferi, v kongres, da je predstavil neizpodbitno znanstveno dejstvo o globalnem podnebnem segrevanju, prepričan, da bodo vsi izvoljeni predstavniki ljudstva onemeli in se zavzeli za ustrezno dolgoročno reševanje te problematike z ustrezno okoljsko politiko. A ni bilo tako. Al Gore v svojem političnem delovanju v ZDA nikoli ni zbral zadostne podpore za vidnejše okoljske politike.

Kako pomembna je politika nam avtor ilustrira z dvema različnima politikama upravljanja z gozdovi, ki je zelo nazorno vidna na fotografiji meje med Haitijem in Dominikansko republiko, pa tudi s primerom z Antarktike, kjer se je v plasteh ledenega jedra onesnaženost vidno zmanjšala po sprejetju Clear Air Act leta 1970 v ZDA. Ker se v plasteh ledenega jedra nazorno vidi povečanje in upad onesnaženosti glede na dejavnosti držav – največjih onesnaževalk, je avtor prepričan, da je globalno okoljsko (podnebno) krizo potrebno začeti reševati doma.

Al Gore ne zaključí z načrtom za sistemsko rešitev okoljske (podnebne) krize, ampak na zadnjih šestnajstih straneh apelira na posameznika, tako da pokaže, kje lahko ta s svojim življenjskim stilom in delovanjem pripomore k premagovanju podnebne krize, hkrati pa doda še deset najpogostejših nesporazumov o globalnem segrevanju. Takoj na začetku teh napotkov posameznikom avtor zapiše, da pri tako obsežnem problemu, kot globalno segrevanje je, kaj hitro občutimo poraz in nemoč in postanemo skeptični, da bi lahko imeli naporí posameznika resnično kakršenkoli vpliv. Takim posledicam pa se moramo upreti, saj krizo lahko rešimo le, če tudi kot posamezniki sprejmemo odgovornost zanjo. Z izobraževanjem nas samih in drugih, z lastnim vložkom zmanjševanja uporabe in tratenja virov, s tem, da postanemo bolj politično aktivni in zahtevamo spremembe – v teh pogledih in številnih drugih lahko vsak od nas doprinese k spremembam.

Knjiga Neprijetna resnica je napisana v duhu plitve, reformistične ekologije, ki v sebi nosi mobilizacijski potencial. V svoji strukturi pa je knjiga večplastna in jo je prav zaradi te značilnosti mogoče prebrati in razumeti na več načinov: kot politološko študijo akterjev globalnega okoljskega segrevanja, skozi fotografije, znanstvene izsledke, avtorjevo osebno zgodbo ali pa kot prikaz trenutne situacije domačega planeta. Vsekakor pa bralcu glede na interes in predznanje ponuja toliko, kot lahko sprejme o obravnavani tematiki, in hkrati v njem spodbudi premislek o lastnem življenjskem stilu, o poslanstvu in potrebi po lastni (politični) aktivnosti. Za bralca z družboslovnim znanjem pa je dragocen prikaz potrebe po družboslovnih znanostih pri aktivnem reševanju globalne okoljske krize. Politologiji in na novo razvijajoči se politični ekologiji pa daje izziv v konceptualnem nastavku reševanja okoljskih problemov.

Na takšen, na okoljskem področju nov način, se je avtor želel kar najbolj približati čim širšemu krogu bralcev in gledalcev, saj je hkrati s knjižnim delom nastajal tudi dokumentarni film. Prav tako je želel nagovoriti tudi politične odločevalce. Slednje mu je v precejšnji meri tudi uspelo, saj je v državah Evropske unije, v ZDA pa na ravni nekaterih držav, v politiki sprožil alarm, ki se kaže v oblikovanju novih institucij in implementaciji okoljsko ustreznih politik na področju podnebnega segrevanja.